

Střední odborná škola podnikání a obchodu, Rejskova 4, Prostějov

PROGRAM PROTI ŠIKANĚ

pro školní rok 2017 - 2018

V Prostějově, dne 1. 9. 2017

Vypracovala: Mgr. Ilona Ambrožová
metodik prevence

Schválil: Ing. Marek Moudrý
ředitel školy

Úvod

Co je a není šikana

Šikana je chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině žáků (oběti)
- jeho záměrem je oběti ohrozit, ponížit či zastrašit
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- existuje jedinec či skupina, jímž přináší prospěch nebo uspokojení (agresoři)
- oběť se neumí bránit a dlouhodobě trpí

Šikanou tedy není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

Kyberšikana

- zasílání výhružných emailů, SMS, výhružky přes Chat, ...
- vytváření webových stránek, které různými způsoby oběť urážejí a zesměšňují
- rozesílání obrázků, fotografií nebo videí, které oběť zesměšňují a karikují
- fotografování, nahrávání oběti v nelichotivých situacích bez jeho souhlasu

Jak se bránit kyberšikaně

- nereagovat, tzn. neodpovídat
- uložit, vytisknout emaily SMS apod. jako důkazní materiál
- nikde neuvádět svou skutečnou identitu, tzn. věk, adresu, telefon, jméno (přezdívka)
- kontaktovat poskytovatele serveru, ze kterého nám někdo vyhrožuje a nechat mu zamezit přístup
- svěřit se rodičům
- svěřit se učitelům
- ...

Stádia šikanování

1) Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více méně odmítají, nebaví se s ním. Později ho pomlouvají, dělají mu různé drobné „legrácky“.

2) Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreačují nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem. V počátcích je i agrese fyzická.

3) Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, kteří začínají spolupracovat nikoliv náhodně, ale promyšleně a organizovaně.

4) Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě, aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

5) Totalita (dokonalá šikana)

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Žáci jsou rozděleni na dvě skupiny, z nichž jedna má všechna práva a druhá nemá práva žádná.

Přehled projevů onemocnění kolektivu

	Počáteční stadium	Pokročilé stadium
Oběť	Otevřeně mluví o tom, co se stalo.	Ustrašení, zapírají, svá zranění apod., vysvětlují naprosto nepravděpodobnými výmluvami.
Svědkové	Vyjadřují nesouhlas se šikanováním, pravdivě vypovídají.	Odmítají vypovídat (bojí se), nic neviděli, neslyšeli, výpovědi působí podezřele.
Ostatní členové skupiny	Projevují soucit s obětí a neférovost ubližování silnějších slabším	Oceňují agresory, hledají pro ně polehčující okolnosti.
Atmosféra ve skupině	Malá soudržnost, nespolupráce, omezená svoboda projevu a názoru. Atmosféra přesto ještě živá.	Těžká atmosféra strachu, napětí, nsvobody. Špatně se zde „dýchá“.

Vyšetřování šikany

Zdroje informací

- telefonická, osobní informace rodičů o podezření na šikanu
- kategorická žádost rodičů a vyšetření ubližování jejich dítěti
- náhlé provalení výbuchem násilí (často se zraněním)
- upozornění jiným žákem (svědkem), často anonymně
- zcela výjimečně sdělení samotnou obětí

V ostatních případech musíme spoléhat na vlastní pozorování pedagogů, sledování klimatu ve třídách, vzkazy ve schránce důvěry, výsledky dotazníků

Zásady

A

1) Rozhovor s informátory a obětmi – každý zvlášť, děláme písemný zápis, situaci navodíme tak, aby agresori netušili, že vyšetřujeme.

2) Ochrana oběti, uklidnění, zabezpečení dozorů až do úplného vyšetření, zajistit bezpečný odchod ze školy.

3) Nalezení vhodných svědků, rozhovor se svědky – opět s písemným zápisem. U otázek se zaměřujeme především na zodpovězení kdo, kdy, kde a jak. Vhodné je se ptát tak, aby se nenabízela otázka typu ano – ne – nevím (Kde jsi byl, když Láďa kopal Pepíka? A nekopal Láďa Pepíka?)

4) Rozhovory s agresory (nejprve ovšem zabráníme jejich domluvě)

U agresorů je dobře čelit výmluvám, že šlo o nehodu např. otázkou: „Jestliže to byla nehoda, tak jak se ostatní snažili oběti pomoci?“ Na výmluvu, že šlo o legraci otázkou: „Jestliže to byla legrace, smáli se všichni? Jestliže to byla hra, bavila všechny?“

5) Následná péče o oběť – kontakty na odborná zařízení, zjištění péče psychologa

B

1) Výchovná opatření vůči agresorům – důtka TU, při opakovaném porušení kázně důtka ředitele školy, v případě zranění nebo psychicky zvláště brutálního jednání snížená známka z chování.

2) Rozhovory s rodiči oběti i agresorů, případné svolání výchovné komise.

3) Jednalo-li se již o pokročilou šikanu, kdy byly hrubě narušeny vztahy ve třídě, pak následuje práce na „revitalizaci“ třídního kolektivu, často je nutná spolupráce dalších odborníků (PPP, SVP). Jedná se o skupinový program.

Kompetence:

Žáci

Mají právo žít v bezpečném prostředí bez šikany. Vždy na začátku pololetí jsou seznámeni se školním řádem i Školním programem proti šikanování.

- jsou ubezpečeni o tom, že upozornění na ubližování slabším není žalování
- znovu je jim připomenuto, komu mohou svá pozorování svěčit
- připomeneme jim schránku důvěry

Třídní učitel, pedagogové

1) Konfrontace svých pozorování s dalšími kolegy, **konzultace s třídním učitelem**

2) Třídní učitel v každém případě informuje ŠMP (i v případě počáteční šikany), prokonzultuje s ním další postup. Dále se řídí zásadami vyšetřování nebo případ předá ŠMP.

Školní metodik prevence

V případech pokročilé šikany nebo náhlého výbuchu násilí ihned informuje vedení školy, dále postupuje podle zásad vyšetřování.

Ředitel

Eviduje všechny případy pokročilé šikany. Umožní ŠMP a TU vyšetřování, např. i zajištěním neplánovaného suplování. Dále se podílí na jednání s rodiči, svolává výchovnou komisi. Umožní učitelům další vzdělávání.

Krizový scénář (Co dělat při náhlém výbuchu násilí?)

- 1) Žáci i pedagog musí rychle zvládnout šok. Pokud jsou u situace pouze žáci, okamžitě seženou nejbližšího pedagoga.
- 2) Okamžité zastavení pokračování násilí. Sám (pedagog) posílá jednoho žáka pro vedení školy, vedení určí dalšího pedagoga, který převezme třídní dozor. (Učitel z vedlejší třídy, kolega z kabinetu). V případě, že jde o přestávku, dozory odešlou žáky do svých tříd

(zabráníme chaosu, divadlu).

- 3) Ochrana oběti (agresory si odvedlo vedení školy a izolovalo je tak, aby zabránilo domluvě, včetně např. odebrání MT), provedení základního ošetření, případné přivolání lékaře. Projevení empatie vůči oběti, zklidnění v chráněném prostředí – předání TU, rodičům. (Pro TU zajištěno na tuto dobu suplování (vedení školy).
- 4) Vedení školy – zajišťuje nezbytné dozory, případné přivolání Policie, lékaře. Dále informuje rodiče oběti.
- 5) ŠMP okamžitě zahájí vyšetřování (výpověď svědků, potom agresorů).
- 6) ŠMP o výsledku vyšetřování informuje vedení školy a společně rozhodnou o dalším postupu.
- 7) “Ošetření“ - zbytku třídy (ŠMP, TU)

Závěr

TU seznámí začátkem každého pololetí žáky se školním řádem a programem proti šikanování.

Na prvních třídních schůzkách s rodiči probere školní řád (včetně pravidel omlouvání) a seznámí rodiče se Školním programem proti šikanování a MPP.

ŠMP bude informovat pedagogy o konajících se školeních k šikaně.

Klíma ve třídách bude každoročně sledováno nejen pozorováním, ale popřípadě i zadáním dotazníku (ankety).

Literatura

A) Monografie, sborníky

- KOLÁŘ, M. Nová vesta k léčbě šikany (1. vydání). Praha: Portál, 2011. 332 s. (ISBN 80-7367-871-5)
- KOLÁŘ, M. Bolest šikanování (2. doplněné vydání). Praha: Portál, 2005. 255 s. (ISBN 80-7367-014-3)
- KOLÁŘ, M. Bolest šikanování. (1. vydání) Praha: Portál, 2001. 255 s. (ISBN 80-7178-513-X)
- KOLÁŘ, M. Skrytý svět šikanování. (2. vydání) Praha: Portál, 2000. 127 s. (ISBN 80-7178-123-1)
- KOLÁŘ, M. Skrytý svět šikanování. (1. vydání) Praha: Portál, 1997. 127 s. (ISBN 80-7178-409-5)
- KOLÁŘ, M. (Ed.) Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PF UP 30. 3. 2004. 73 s. (ISBN 80-239-2994-1)
- VÁGNEROVÁ, K. a kol. Minimalizace šikany, Praktické rady pro rodiče (1. vydání) Praha: portál, 2009. 147 s. (ISBN 80-7367-611-7)
- ČAPEK, R. Třídní klima a školní klima (1. vydání) Praha: Grada, 2010. 325 s. (ISBN 80-247-2742-4)

B) Výzkumné studie, celonárodní projekty, analýzy

- HAVLÍNOVÁ, M. KOLÁŘ, M. Sociální klima v prostředí základních škol ČR. Praha: MŠMT ČR, 2001. (Úplná studie k nahlédnutí na odboru mládeže MŠMT)
- KOLÁŘ, M. Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR, 2003.